

JEDNOTNÝ TRH

Mgr. et Mgr. Veronika Zapletalová, Ph.D.

Jaro 2020

VNITŘNÍ TRH– základní informace

- Společný trh / jednotný trh (dále JT) = vnitřní trh Společenství.
- **Je to prostor, kde je uskutečňován volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu (tzv. čtyř svobod).**
- Cíle:
  - ekonomické – zvýšení a udržení ekonomické prosperity, zvyšování životní úrovně a kvality života obyvatel Společenství
  - politické – posílit spolupráci mezi státy a tím jednou pro vždy Evropu zbavit vleklých konfliktů
- vt : politiky, navazující aktivity

Stupně ekonomické integrace

Typ ekonomické integrace	Popis
Zóna volného obchodu	Zrušení tarifních i kvantitativních obchodních omezení mezi dvěma a více státy, přičemž si každý stát zachovává vlastní celní předpisy a kvóty ve vztahu k jiným zemím
Celní unie	Rozšíření zóny volného obchodu o společný celní sazebník vůči třetím zemím
Společný trh	Rozšíření volného pohybu zboží o volný pohyb dalších hospodářských faktorů – osob, služeb a kapitálu, jenž je zpravidla chráněn společnými pravidly hospodářské soutěže
Měnová unie	Společný trh doplněný o společnou měnu, zahrnující jednotný měnový systém a centrální banku
Hospodářská unie	Plná integrace členských států v nadnárodních orgánech odpovědných za vytváření společné hospodářské politiky včetně existence jednotného daňového systému.

Principy VT I.

- Základním nástrojem = **společná obchodní politika**
- Jak dosáhnout VT?
  - Odstranění celních poplatků a kvantitativních omezení při dovozu a vývozu zboží mezi čl. státy, jakož i všech ostatních opatření s rovnocenným účinkem
  - Zavedení společného celního sazebníku a společné obchodní politiky vůči třetím státům
  - Zrušení překážek volného pohybu osob, služeb a kapitálu mezi čl. státy
  - Zavedení systému zajišťujícího, že soutěž na společném trhu nebude narušována
  - Sbližování vnitrostátních právních řádů v rozsahu potřebném pro fungování společného trhu

(čl. 3 Smlouvy o EHS)

Principy VT II.

- Výjimky v zavádění VT:
  - Ano dočasnému, ale i trvalému omezení čtyř svobod na území čl. států
  - Čl. 36 Smlouvy o EHS umožňuje z důvodu:
„veřejné mravnosti, veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti, zachování zdraví a života lidí, ochrany rostlin, ochrany národních kulturních statků, jež mají uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo ochrany průmyslového a obchodního vlastnictví.“ (...) Nesmí však sloužit k „diskriminaci, nebo skrytému omezování obchodu mezi členskými státy“.

Pozitivní a negativní integrace

► NEGATIVNÍ INTEGRACE

Hlavním principem je odstranění národních překážek, která brání hospodářské výměně.

Konkrétním příkladem je např. princip vzájemného uznávání (mutual recognition), odstranění kontrol

Aktér: ESD

► POZITIVNÍ INTEGRACE

Hlavním principem je nahrazování národních pravidel supranacionálními.

Příkladem této činnosti je harmonizace a integrace

Regulace vs. deregulace

Harmonogram zavádění VT

- čl. 8 Smlouvy o EHS

I. Etapa
(4 + 2 roky)
Jednomyslné
hlasování

II. Etapa
(4 roky)
Jednomyslné
hlasování

III. Etapa
(4 roky)
Hlasování
kvalifikovanou
většinou

Zopakuj si: Jak byla problematika VT řešena ve Smlouvě o EHS

Období stagnace

➤ *Proč se VT nedařilo dokončovat?*

- politické důvody (problematické dosažení jednomyslnosti v Radě)
- masivní nárůst netarifních opatření

➤ *Jaké netarifní opatření znáte + příklady?*

➤ **Zopakuj si:** Jak byl vnitřní trh ovlivněn

- 1) Politickou krizí Společenství
- 2) „Eurosklerózou“ (1973 – 1984)

Zopakujte si:

„Get back on the track“

reformní pokusy 80. let

- ▶ Ferrantiho iniciativa
- ▶ Narjesův plán
- ▶ Albert-Ballová zpráva
- ▶ Plán „Evropa 1990“

*Co byla jejich podstata a jaký měly
dopad?*

Na cestě k JEA

- Odblokování po nástupu Komise J. Delorse (1985): publikování

Bílé knihy o jednotném trhu

- fyzické překážky
- technické překážky
- daňové překážky

→ vzájemné uznávání výrobků, zavedení minimální standardů

- Základem k dokončení Jednotný evropský akt (1986): pevný termín realizace k 31. 12. 1992 – shoda na dokončení projektu, posílení hlasování QMV

Zopakujte si:
Hodnocení pokroku na cestě k VT

- Cecchiniho zpráva
- Sutherlandova zpráva
- Bílá kniha „*Růst konkurenceschopnost a zaměstnanost: výzvy a cesty vpřed do 21. století*“ (1993)

4 SVOBODY – volný pohyb zboží I.

Překážky ve spuštění volného pohybu zboží:

- ▶ A) národní technické požadavky
- ▶ B) různé sazby DPH

Řešení:

- 1) vzájemné uznávání
- 2) harmonizace – „nový přístup“ (od 80. let 20. století) - spolupráce mezi evropskými nevládními normalizačními institucemi (CEN, CENELEC, ETSI)
  - role certifikace (označení CE)
- 3) DPH podle země určení („přechodný systém“, stálá minimální základní sazba DPH ve výši 15 %) = snaha vyhnout se tzv. karuselovým podvodům

4 SVOBODY – volný pohyb zboží II.

Co je spojeno s volným pohybem zboží a musí být tedy dále řešeno?

Ochrana spotřebitele

Ochrana duševního a průmyslového vlastnictví

Podpora malých a středních podniků

Fungující celoevropský trh veřejných zakázek

VZNIK **SOLVIT**

4 SVOBODY – volný pohyb služeb

- ▶ „poskytovatel může provozovat svou činnost v KTERÉMKOLI jiném členském státě, za STEJNÝCH podmínek jako příslušníci tohoto státu“

= nediskriminace na základě st. příslušnosti (formálně zakotveno již v roce 1970)

- ▶ Poskytování služeb:

- ▶ A) usazením v jiném členském státě (např. bankou nebo jinou finanční institucí, zřízením obchodu, hotelu, servisu aj.)
- ▶ B) přeshraničními aktivitami (poskytováním pojišťovacích služeb, poradenstvím aj.).

2006 – Směrnice 2006/123/ES – směrnice o službách

Hostitelská země vs. Země původu (obava z tzv. sociálního dumpingu)

4 SVOBODY – volný pohyb osob

- ▶ Volný pohyb pracovníku a a všech občanů Společenství (v platnosti od roku 1968)
- ▶ *„Každý občan (a jeho rodina) má právo se přesunout do jiné členské země s cílem tam pracovat a usadit se v ní za stejných podmínek jako občané této země.“*
- ▶ Propojeno se svobodou poskytování služeb
- ▶ Problematické body:
  - ▶ Sociální zabezpečení osob
  - ▶ Uznávání odborných kvalifikací

4 SVOBODY

UŽITEČNÉ ODKAZY

- EURES - <https://portal.mpsv.cz/eures>
- ENIC – NARIC - http://www.enic-naric.net/czech-republic.aspx#anc01_13
- Kancelář zdravotního pojištění
<https://www.kancelarzp.cz/cs/>

4 SVOBODY – volný pohyb kapitálu

- ▶ Klíčové postavení v rámci 4 svobod
- ▶ Volný pohyb kapitálu:
  - ▶ A) volný pohyb plateb
  - ▶ B) volný kapitál

Uvolnění v roce 1994

5. svoboda – volný pohyb poznatků

- ▶ Problematika tzv. znalostního trojúhelníku
- ▶ Podněcuje VT inovace? NE
  - ▶ Březen 2008 – ER návrh na volný pohyb vědomostí
- ▶ Posílit mobilitu vědeckých pracovníků, studentů, akademiků přes hranice členských států, jež má překonat roztržitost vědeckého úsilí EU a zvýšit jeho výsledky,
- ▶ Přitáhnout do Evropy špičkové vědce z třetích zemí,
- ▶ Vybudovat moderní vědeckou infrastrukturu zahrnující špičková pracoviště srovnatelná s předními světovými vědeckými centry,
- ▶ Zajistit transfer vědeckých poznatků do praxe, zejména propojením univerzit spotřebami podnikové sféry,
- ▶ Zajistit volný přístup ke znalostem a inovacím,
- ▶ Ochraňovat průmyslové a duševní vlastnictví, zejména také přijetím patentu Společenství

VT na prahu 21. století

- ▶ Konec 90. let – vysoká nezaměstnanost (cca 15 mil. lidí), nízká produktivita práce, problematický volný pohyb služeb, masivní propad výzkumu a inovací...

Neujede Evropě vlak?

- ▶ (jaro 2000) Evropská rada: je třeba masivní transformace evropské ekonomiky
- ▶ Evropa potřebuje obnovit vysokou ekonomickou dynamiku, vysokou konkurenceschopnost opřenou o znalosti
- ▶ **LISABONSKÁ STRATEGIE**

Lisabonská strategie I.

- ▶ Snaha o obnovení vysoké ekonomické dynamiky, posílení konkurenceschopnosti opřené o znalosti
- ▶ Hlavní úloha v rukou Evropské rady (mezivládní impulz)
  - ▶ Nástroj: otevřená metoda koordinace (*Open Method of Coordination – OMC*)
- ▶ 3 pilíře:
  - ▶ Ekonomický
  - ▶ Sociální
  - ▶ Ekologický (po roce 2001)

Lisabonská strategie II.

► Principy:

- Zvýšení zaměstnanosti (70% do roku 2010)
- EU – znalostní ekonomika a znalostní společnost
- Dokončení vnitřního trhu + liberalizace síťových odvětví, odstranění překážek v podnikání, posílení soutěžního prostředí, úprava státní podpory
- Modernizace evropského sociálního modelu
- Posílení péče o kvalitu života + udržitelný rozvoj

Lisabonská strategie - hodnocení

- ▶ *LS = „Velmi rychlý neúspěch“*
- ▶ **Faktory:**
  - ▶ Nedodržení ročního optimistického růstu HDP (oslabení investic, oslabení výdajů ze státního rozpočtu)
  - ▶ Nedostatečná kooperace mezi členskými státy (nepopulární opatření a jejich zavádění)
  - ▶ Celkové koncepce LS (protichůdné cíle a priority, obecnost)
  - ▶ Syndrom „business as usual“

Tlak na revizi LS (aktivita Evropské komise)

Revize Lisabonské strategie

- ▶ 2003 – Sapirova zpráva
- ▶ 2004 – Kokova skupina
- ↳ revize „*Společně k růstu a zaměstnanosti – Nový začátek pro Lisabonskou strategii*“
  - zjednodušení a zpřesnění LS, ALE bez zásadnější reformy
  - důraz na ekonomický růst a flexibilitu pracovního trhu

 Hospodářská recese

Strategie Evropa 2020 I.

- ▶ 3/2008 – summit ER – potřeba navázat na LS
- ▶ Role Komise – J. M. Barrosa → reflexe výsledků LS
- ▶ 11/2009 – veřejná konzultace k nové strategii (1.400 příspěvků)
- ▶ 2.2.2010 – „*Lisbon Strategy Evaluation*“
- ▶ 3.3.2010 – sdělení „*Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*“
- ▶ 25.-26.3.2010 – summit ER – schválení zahájení nové strategie Evropa 2020 + sestavení 5 prioritních cílů
  - ▶ 19.5.2010 – představena první z tzv. vlajkových iniciativ SE2020 – „*Digitální agenda pro Evropu*“

Proces završen 17.6.2010 – ER v Závěrech potvrzuje 5 cílů SE2020

Strategie Evropa 2020 – cíle a mechanismy

- ▶ cílem i podtitulem Strategie je dosažení takového hospodářského růstu, jenž bude založen na: **principech znalostní ekonomiky, bude udržitelný a bude podporovat začleňování, a to jak sociální tak územní.**
- ▶ Tematické oblasti spadají = sdílené nebo koordinované pravomoci (SFEU)
- ▶ Rozdílný monitoring! přijetí vnitrostátních postupů v souladu se specifickými národními podmínkami (tzv. národní programy) pravidelný přezkum Komise (tzv. **evropský semestr**), vydávání doporučení, příp. politických varování (dostatečné pro změny?)
- ▶ EK

Strategie 2020 - cíle

1. Úsilí o dosažení 75% zaměstnanosti žen a mužů ve věku od 20 do 64 let, mimo jiné i prostřednictvím vyšší účasti mladých lidí, starších pracovníků a pracovníků s nízkou kvalifikací a lepší integrace legálních migrantů;
2. Zlepšení podmínek pro výzkum a vývoj, zejména s cílem zajistit, aby veřejné a soukromé investice v tomto odvětví dosáhly v úhrnu 3 % HDP. Komise vytvoří ukazatel, který bude vyjadřovat intenzitu výzkumu a vývoje a inovací;
3. Snížení emisí skleníkových plynů o 20 % oproti úrovním roku 1990 a zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie na 20 % a posun ke zvýšení energetické účinnosti o 20 %;
4. Zlepšení úrovně vzdělání, zejména snahou snížit míru předčasného ukončování školní docházky pod 10 % a zvýšit podíl osob ve věku 30-34 let s dokončeným terciárním nebo srovnatelným vzděláním na nejméně 40 %;
5. Podpora sociálního začlenění, zejména prostřednictvím snižování chudoby, a to snahou snížit počet lidí ohrožených chudobou nebo vyloučením nejméně o 20 milionů.

Obecné zhodnocení

- VT přinesl odstranění historických bariér (viz např. celní, obchodní, daňové, technické, administrativní a jiné mezi trhy jednotlivých členských zemí).
- *Může být VT vůbec někdy dokončen?*
- VT a ekonomická krize:
  - Regulační přístup (x USA)
  - Na cestě k dokončení VT: Akt o jednotném trhu I a II (2011 a 2012)

Aktuální téma: Jednotný digitální trh

- ▶ **EK návrh v roce 2015: Strategie pro jednotný digitální trh:**
  - ▶ Stanovila 16 různých opatření
  - ▶ Stojí na třech základních pilířích
- ▶ 1. **PŘÍSTUP:** Zlepšení přístupu k digitálnímu zboží a službám pro spotřebitele a podniky
- ▶ 2. **PROSTŘEDÍ:** Vytvoření vhodného prostředí pro rozvoj digitálních sítí a služeb
- ▶ 3. **EKONOMIKA & SPOLEČNOST** Maximalizace růstového potenciálu digitální ekonomiky

Jednotný digitální trh: první témata

- ▶ Reforma v oblasti ochrany údajů
- ▶ Ukončení geoblockingu
- ▶ Bezplatné hotspoty WiFi4EU
- ▶ Přenositelnost digitálních služeb
- ▶ Konec roamingu
- ▶ Posílení ochrany spotřebitele včetně reformy doručování zásilek ze zahraničí
- ▶ Big data
- ▶ Posílení kybernetické bezpečnosti
- ▶ Jednotná digitální brána

Jak bude vypadat (blízká) digitální budoucnost EU?

Evropská
strategie pro
data

Bílá kniha o umělé inteligenci

Digital Services Act

19.2.2020 Evropa v digitálním věku

(Europe fit for the digital age)

► Internet jako „divoký západ“

- paradox neregulace oproti bankovníctví, pojišťovnictví, finančním trhům atd.)
- zneužívání postavení na trhu (viz Google pokuty 2017, 2019)

► Cíl: *„Je třeba vyjasnit roli a zodpovědnost online platform s cílem učinit internet bezpečnějším místem. Nemůžeme dále tolerovat online prodej nelegálního a nebezpečného zboží a online šíření nezákonného obsahu. Internetové firmy musejí jednat zodpovědně a bojovat proti takovému nezákonnému obsahu, zároveň však musejí chránit svobodu slova“* (EK 2020)

► => **Digital Services Act (konec 2020, nahradí směrnici e-commerce 2000/31/EC):**

- regulace nezákonného a nenávistného obsahu
- boj proti dezinformacím a zasahování do demokratických voleb
- ochrana demokratických institucí v EU

► => **3 nové akční plány:**

- Democracy Action Plan (Věra Jourová),
- Media Action Plan
- Digital Education Action Plan.

19.2.2020 Evropa v digitálním věku

(*Europe fit for the digital age*)

► Digitální daň

- Národní vs. celoevropské pojetí
- Aktivita OECD

► Umělá inteligence

- Rozvoj ruku v ruce s regulací
- Klíčová **Bílá kniha o umělé inteligenci** (*White Paper on Artificial Intelligence - A European approach to excellence and trust*, 19.2.2020, COM(2020) 65 final) –
  - možnosti budoucího legislativního rámce (výzkum a vývoj, lidská práva, osobní údaje, etické témata..)
  - snaha nastartovat celoevropskou diskuzi o tom, v jakých odvětvích a v jaké míře najde AI své uplatnění. Do konzultací by se dle Komise měla zapojit celá řada odvětví od zdravotnictví, přes dopravu, finančnictví, veřejnou správu až po oblast kultury či školství.
- Řada kontroverzních témat – viz např. technologie rozeznávání obličejů

19.2.2020 Evropa v digitálním věku

(*Europe fit for the digital age*)

► Shromažďování, zpracování a sdílení dat

- Nejenom GDPR

- **Evropská strategie pro data** (*European data strategy, COM(2020) 66 final, 19.2.2020*),

  - **Data governance** (2. pol. 2020)

  - **Data act** (2. pol. 2020)

Cílem bude posílení využití dat v evropské ekonomice, stanovit pravidla pro sdílení dat mezi podnikateli a firmami a vládou, mezi podnikateli a firmami navzájem či zajistit větší kontrolu osobních dat

- Co je vlastně cílem této strategie?

  - Do roku 2030 vytvořit tzv. **EU data space**

  - Přijetí nařízení **ePrivacy**

► Kyberbezpečnost

- Navazuje na **Akt o kybernetické bezpečnosti** (2019, COM/2017/0477 final) – certifikace výrobků podle jejich odolnosti vůči kyberútokům, posílení Evropské agentury pro bezpečnost sítí a informací (ENISA)

- Návrhy na další spolupráci – prioritou vznik tzv. **společné kybernetické jednotky** (Joint Cyber Unit) již v první polovině roku 2020.

Jak chránit jednotný trh?

Ochrana hospodářské soutěže

- ▶ Cílem je odstranit všechna opatření deformující obchod a trh včetně zákazu diskriminace
- ▶ Zacíleno na **jednotlivce** (podnikatelské subjekty) i **státy = platí pro všechny subjekty na trhu bez ohledu na jejich sídlo!**
- ▶ PROTOŽE: Porušují jak státy (státní podpora, postavení firem „veřejného zájmu“ na trhu, státní monopoly), tak podniky (zneužití dominantního postavení na trhu, fúze a slučování, kartelové dohody)
- ▶ Hlavní aktéři:
  - ▶ EK (EP konzultace)
  - ▶ ESD
  - ▶ Evropská síť pro hospodářskou soutěž (ESHS) – EK plus antimonopolní úřady

Konkrétní aktivity v ochraně hospodářské soutěže

- ▶ Boj proti kartelům (možnost udělit pokutu až do výše 10 % obrátu, výjimky - individuální, bloková)
- ▶ Boj proti zneužití dominantního postavení na trhu
- ▶ Kontrola fúzí (pokud se jedná o spojení podniků s celosvětovým obrátem vyšším než 5 miliard eur a s obrátem alespoň dvou zúčastněných podniků vyšším než 250 milionů eur = drží se tzv. one-stop shop princip)
- ▶ Kontrola státních subvencí
- ▶ Dohlížení na liberalizaci v rámci tzv. public services

Děkuji za pozornost!

zapletal@fss.muni.cz